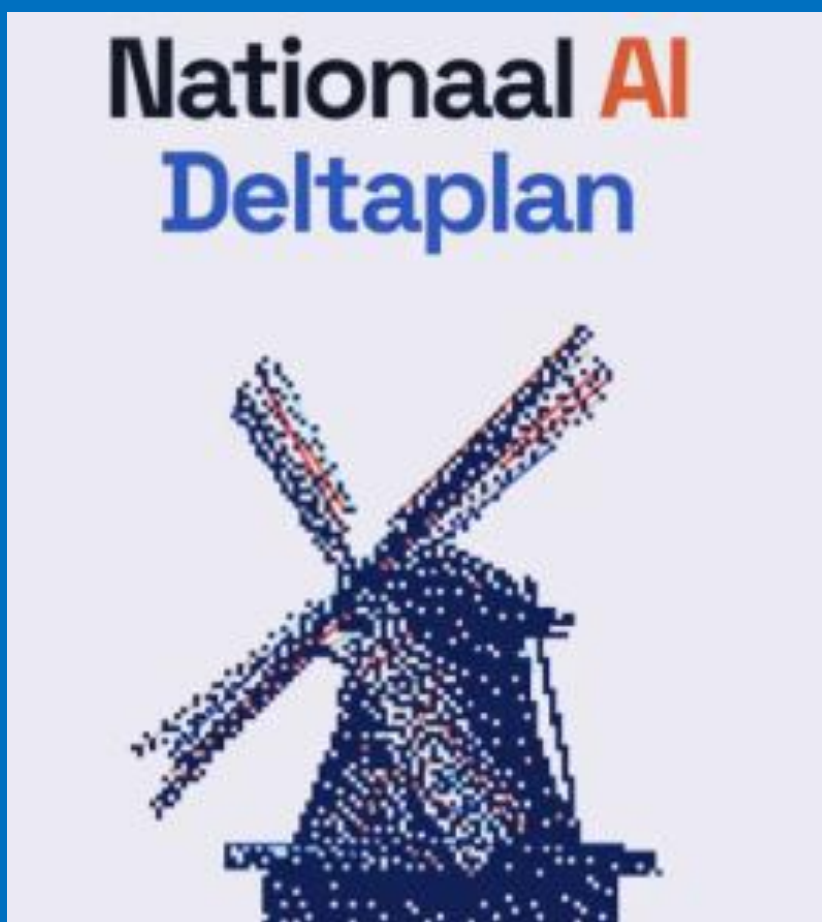

**Het Nationaal AI Deltaplan kritisch
bekeken: de leerfactor onvoldoende
belicht**

Júlia Simons namens de Academie
voor Werkplekleren, Januari 2026

Korte samenvatting

Het Nationaal Deltaplan AI schetst een existentiële keuze: of we bouwen nu aan een eigen AI-kracht, of we verliezen blijvend de controle over technologie die onze economie, veiligheid en democratie gaat bepalen.

Het plan is onderscheidend omdat het AI benadert als een vitale nutsvoorziening, vergelijkbaar met de Deltawerken, en niet als een optionele innovatie. Daarom hamert het op:

1. Strategische autonomie in rekenkracht en energie

Nederland moet niet afhankelijk blijven van buitenlandse AI-bedrijven. Het plan pleit voor grootschalige investeringen in lokale rekenkracht, hernieuwbare energiecapaciteit en Europese samenwerking voor een concurrerende AI-infrastructuur.

2. Massale AI-adoptie en geletterdheid als nationale opgave

Nederland loopt structureel achter door scepsis en gebrek aan kennis. Het Deltaplan maakt AI-geletterdheid voor alle docenten, politici, ambtenaren en werknemers tot een nationale verplichting. AI wordt niet gezien als een technologisch onderwerp, maar als een maatschappelijke basisvaardigheid.

3. Een internationaal concurrerend AI-ecosysteem bouwen

Het plan wil Nederland neerzetten als beste AI-vestigingsplek van Europa, door: toptalent te behouden, kapitaal te mobiliseren, groei0belemmerende regelgeving te verwijderen.

Korte samenvatting

4. Democratische borging en maatschappelijk toezicht op systeemniveau

Uniek is de oproep voor een Nationaal AI Impact Instituut dat: onafhankelijk de effecten van AI op werk, welzijn en democratie monitort, het parlement adviseert, en burgers via burgerberaden structureel betreft.

5. Grote nationale AI-projecten met doorbraakpotentieel

Het plan pleit voor een Nederlands agentschap (NADI) dat autonome innovatieprogramma's uitvoert. En voor een ELLIS-Instituut om wereldleider te worden in fundamenteel AI-onderzoek.

In het plan worden 52 originele en toetsbare aanbevelingen beschreven.

Onze mening

Wij vinden dit een erg goed initiatief en een ambitieus en goed onderbouwd plan. Het benadert het vraagstuk op een originele manier en ziet een duidelijke centrale rol voor de overheid.

De vraag is echter of de overheid, gezien de huidige politieke verhoudingen, die rol daadwerkelijk op zich wíl en kán nemen, zeker omdat de tijd dringt. Als dat niet gebeurt, blijft het moeilijk voorspelbaar hoe generatieve AI zich in Nederland zal verspreiden en welke richting die ontwikkeling opgaat.

Zolang organisaties blijven vasthouden aan top-down leren, blijft de opbrengst van AI beperkt

Zoals bij veel strategische plannen ontbreekt aandacht voor de vraag waarom en hoe professionals in organisaties leren om AI te integreren in hun werk. Er worden enkele zinnen gewijd aan formeel leren in het onderwijs, maar dat is wezenlijk iets anders dan leren in organisaties.

Daardoor blijven veel organisaties achter AI aanlopen, in plaats van dat AI wordt ingebed in een bredere leerstrategie.

Het Deltaplan lijkt leren vooral te benaderen vanuit een top-downperspectief: het management initieert verbeteringen en innovaties met AI als tool, en laat professionals trainen in de benodigde AI-vaardigheden. Dat is jammer, want juist generatieve AI maakt een andere benadering mogelijk: leren, werken en sturen worden geïntegreerd doordat AI kan fungeren als co-intelligentie; een intellectuele partner en dat is meer dan een hulpmiddel.

Steeds meer onderzoeken en publicaties (o.a. van Ethan Mollick) laten zien dat juist generatieve AI kansen biedt voor een veel bredere leerstrategie, waarin leren gelijkwaardig is aan werken, AI wordt ingezet als co-intelligentie, en leren direct gekoppeld wordt aan duurzame resultaten en opbrengsten. Deze strategie leidt tot een fundamenteel andere manier van lerendwerken met AI als co-intelligentie.

Daarmee wordt de rol en ontwikkeling van professionals versterkt, en ontstaat een continue stroom van door AI ondersteunde voorstellen voor verbeteringen en innovaties. Initiatieven die niet langer uitsluitend van het management hoeven te komen, maar uit de volle breedte van de organisatie.